

Resum executiu

El programa «Velocirepte»

El «Velocirepte, el repte lector» és un **programa per a fomentar la lectura entre els usuaris de les Biblioteques de Barcelona**, promogut pel Consorci de Biblioteques de la ciutat de Barcelona. Els antecedents immediats del «Velocirepte» es troben en l'experiència de la Biblioteca Sagrada Família del 2016, en què es fomentava la lectura aplicant conceptes extrets de les teories de *gamificació*.

Les bases del «Velocirepte», edició de 2018, expliciten que l'objectiu del programa és **«promoure la lectura entre els usuaris de Biblioteques de Barcelona»**. En diverses iniciatives de comunicació també es menciona un segon objectiu derivat del primer: **«descobrir nous autors i/o temàtiques que altrament no s'haurien llegit»**.

El programa «Velocirepte» s'ha desenvolupat de gener a desembre del 2018 i ha consistit en la lectura de, com a mínim, un llibre al mes sobre el repte (tema) proposat.

Tot i que hi ha programes similars de foment de la lectura amb elements de ludificació, **hi ha escassos referents d'avaluació** d'un abast similar a aquest.

Objectius i abast de l'avaluació

S'ha avaluat com s'ha implementat el programa i quin impacte ha tingut.

L'avaluació d'implementació inclou una anàlisi del perfil dels participants (tant de variables sociodemogràfiques com d'usos previs al «Velocirepte»), una anàlisi del seguiment del programa i una anàlisi de la satisfacció amb el programa (tant dels participants com del personal bibliotecari).

L'avaluació d'impacte intenta copsar quin ha estat l'impacte del «Velocirepte» en l'ús del servei de préstec i en altres serveis de la biblioteca (wifi i Internet i +).

Resultats sobre la implementació

Perfil dels participants

Per analitzar els **perfils dels participants** segons les seves característiques sociodemogràfiques, s'ha construït una base de dades de participants al programa, a partir de la informació facilitada en el moment d'inscriure-s'hi.

Per tal de valorar si el programa ha arribat a un perfil representatiu dels usuaris de les biblioteques de Barcelona, s'ha contrastat la informació dels participants amb la de resta d'usuaris mitjançant les bases de dades d'ús de diferents serveis de les biblioteques de Barcelona.

Per a analitzar si els participants al «Velocirepte» tenien uns usos previs diferents als usuaris no participants, s'ha contrastat la informació dels dos col·lectius a les bases de dades d'ús dels diferents serveis de les biblioteques de Barcelona. En concret, s'han verificat els usos de préstec, wifi i accés a Internet mitjançant ordinadors d'ús públic dels dos anys previs a l'inici del programa (2016 i 2017).

Els resultats principals han estat els següents:

- **Han participat en el «Velocirepte» 3.524 usuaris.**
- El **68 %** dels participants al «Velocirepte» són **dones**, 10 punts superior als usuaris de biblioteca que no han participat en el programa.
- Per trams d'edat, la **majoria dels participants són menors de 12 anys** (38 %), seguits per les persones entre 36 i 50 anys (23 %). La **mitjana d'edat dels participants és de 32 anys**, mentre que la dels no participants és de 42 anys.
- Per districtes, destaca l'**elevada participació** dels usuaris de **Nou Barris i Horta-Guinardó**.
- **De cada 10 participants** del «Velocirepte», **7 ja eren usuaris actius** dels serveis bibliotecaris en els 2 anys previs, **2 són usuaris activats** (usuaris que tot i tenir el carnet, no havien utilitzat els serveis bibliotecaris els dos anys previs) i **1 s'ha fet el carnet** durant el 2018.
- **El 2017, els participants del «Velocirepte» ja feien un ús clarament més intensiu del préstec que els no participants.** El 2017, la mitjana de préstecs dels participants del «Velocirepte» era de 14,4 préstecs anuals, mentre que la dels no participants era de 3,4.

Grau de seguiment del programa

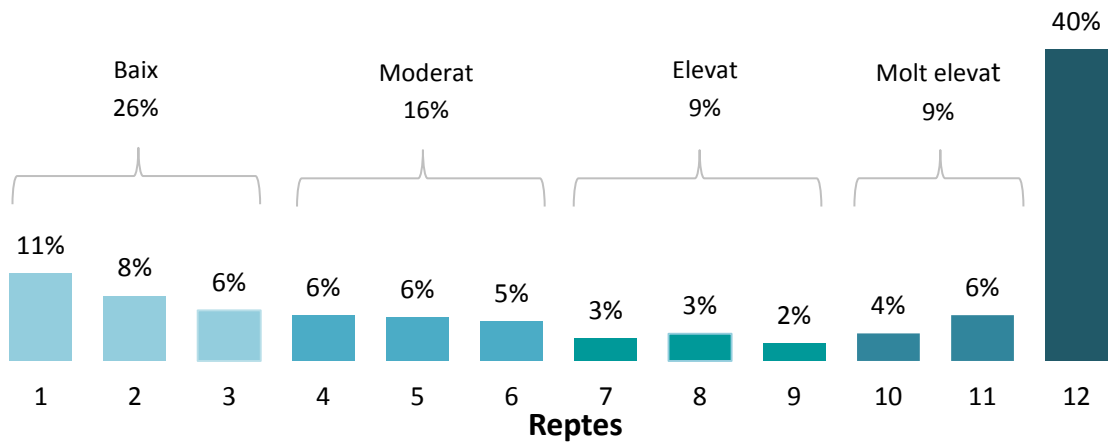
Per a cadascun dels mesos, s'ha enregistrat quins participants han superat els reptes inclosos al programa, i aquesta informació s'ha incorporat a la base de dades de participants al programa.

Amb aquesta informació, s'ha pogut analitzar el **grau de seguiment del programa** al llarg de l'any, i s'han identificat patrons d'inici i abandonament, amb els següents resultats principals:

- Els participants al «Velocirepte» han acomplert **de mitjana 7,7 dels 12 reptes**.

- Gairebé un 40 % dels participants han aconpleert els 12 reptes.

Figura 1. Percentatge de participants al «Velocirepte», segons nombre de reptes assolits

- **Les persones de més de 51 anys són les que han aconpleert més reptes** (gairebé 9 reptes de mitjana). A l'altre extrem, han aconpleert menys reptes les persones de 13 a 16 anys (5,9), les de 17 a 24 anys (5,6), i les 25 a 35 anys (6,7).
- **Els participants que ja feien un elevat ús del préstec el 2017 són els que han assolit una mitjana més elevada de reptes del «Velocirepte».**
- Per districtes, **destaca l'elevada fidelització en la consecució dels reptes** dels usuaris d'Horta-Guinardó, Sant Andreu i Sant Martí.
- **El seguiment de programa ha estat decreixent a mesura que han anat passant els mesos**, d'un 93 % de participació del mes de gener a un 47 % al desembre.
- **Els abandonaments del programa s'han concentrat durant els sis primers mesos del programa:** de febrer a juliol. Al voltant de l'estiu, els participants que van abandonar van ser majoritàriament menors de 16 anys.

Enquesta a participants sobre l'abandonament del programa

Es va realitzar una enquesta als participants que havien abandonat el programa en els primers dos mesos (gener o febrer). Els qüestionaris es van distribuir per correu electrònic a finals del juny del 2018. Els aspectes més rellevants van ser els següents:

- Els enquestats van destacar com a **motiu d'abandonament principal la manca de temps.**
- Les **valoracions sobre l'interès del programa, l'atenció del personal de la biblioteca i el procediment d'inscripció van ser altes** (al voltant de 7,7 sobre 10). El que menys van valorar van ser les propostes de lectura (amb un 6,4).

L'opinió del personal bibliotecari sobre el programa

L'anàlisi de l'opinió dels professionals sobre el programa es va realitzar mitjançant un treball de camp adreçat als responsables de les 40 biblioteques municipals de la ciutat. El qüestionari, que es va enviar el mes de juny del 2018, pretenia identificar problemàtiques i bones pràctiques en l'execució del programa a cadascuna de les biblioteques, i també propostes de millora. El personal bibliotecari va destacar els següents aspectes:

- **Es va disposar de les bases del programa un cop aquest ja havia començat**, cosa que els va dificultar difondre el projecte per la manca d'informació.
- **L'aplicació utilitzada per fer les inscripcions va resultar complicada, poc pràctica i poc operativa.** També van assenyalar la complexitat i lentitud del protocol dissenyat per a fer el seguiment del programa.
- En relació amb la selecció bibliogràfica, van destacar el **retard en l'enviament de la bibliografia a les biblioteques** i les **limitacions dels fons propis de cada biblioteca.**
- Pel que fa als premis, van manifestar **no tenir-ne informació abans de començar el programa**, i la **poca idoneïtat dels premis.**
- El personal bibliotecari va destacar com a elements clau per a l'èxit del programa la **visibilització del programa** (a través d'expositors, rètols o cartells en diferents espais de la biblioteca), **l'involucrament de la plantilla** i **l'ús de les xarxes socials i d'altres activitats de la biblioteca** per a donar a conèixer el «Velocirepte».

Enquesta als participants sobre la satisfacció amb el programa

Es va realitzar una enquesta al conjunt dels participants del «Velocirepte» (i que no haguessin abandonat el programa abans del mes de febrer). Els qüestionaris es van distribuir per correu electrònic el gener del 2019. Els aspectes més rellevants van ser els següents:

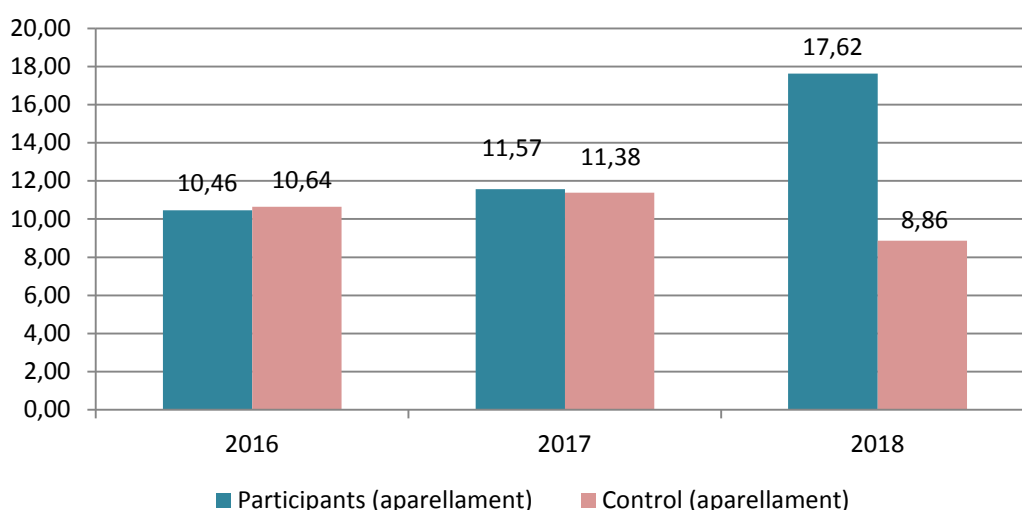
- Es constata que els participants del programa **fan servir força la biblioteca.** El 41% afirma que hi va almenys un cop el mes i un 29 %, almenys un cop la setmana.
- **La campanya de comunicació de la mateixa biblioteca** (a través dels cartells, els fullets, etc.) ha estat el **principal canal de difusió** del «Velocirepte». **El personal de la biblioteca i el butlletí electrònic** de les biblioteques també han estat una via important per a conèixer-lo.
- **La meitat dels enquestats afirma que ha compartit les lectures** del «Velocirepte».
- **4 de cada 5 enquestats afirmen que han descobert lectures.** Els descobriments més destacats han estat els noms d'autors concrets, la literatura africana i la poesia.
- Els **aspectes que més han agradat** han estat **la descoberta de noves lectures** (temes, autors o gèneres), **la diversitat de temes** i les **propostes de llibres concrets** de les biblioteques.
- Destaquen com a aspectes a millorar **la limitació dels fons d'algunes de les biblioteques en algunes temàtiques** i el **procés d'inscripció i validació dels reptes.**
- **L'interès general del programa i l'atenció del personal han estat molt ben valorats pels enquestats**, amb un 8,8 sobre 10. El procediment d'inscripció s'ha valorat amb un 8,1 i les propostes de lectura, amb un 7,9.
- **Recomanarien el programa amb un 8,9.**

Resultats sobre l'impacte

S'ha fet una avaluació d'impacte mitjançant una **metodologia quasiexperimental**, emprant la tècnica del **Coarsened Exact Matching**, a través de la qual ha estat possible identificar els efectes nets del programa en una mostra de participants i un grup de control d'usuaris de biblioteca no participants de característiques gairebé idèntiques.

- El «Velocirepte» **ha tingut un impacte positiu en l'ús del servei de préstec bibliotecari**: els participants al «Velocirepte» han fet de mitjana **8,76 préstecs més** que el grup de control.

Figura 2. Evolució de la mitjana de préstecs 2016-2018 segons participants i grup de control

- El «Velocirepte» **no ha anat en detriment dels usos del servei de préstec anteriors**; és a dir, els usos del servei de préstec que genera el «Velocirepte» són complementaris als que ja hi havia.
- **El grau de seguiment del «Velocirepte» ajuda a explicar els patrons d'ús del préstec** de l'any 2018.
- El «Velocirepte» **té una incidència menor pel que fa als usos dels serveis de wifi i Internet i +.**

Conclusions i recomanacions

Com a **conclusions** del l'avaluació, en relació a l'objectiu "promoure la lectura entre els usuaris de les Biblioteques de Barcelona", es pot cloure que:

- els participants del «Velocirepte» han estat usuaris que ja eren prèviament molt actius del servei de préstec
- ha estat un programa intergeneracional amb participació majoritària de famílies amb menors d'edat.
- la participació al programa incrementa els usos del servei de préstec.

D'altra banda, pel que fa l'objectiu "descobrir nous autors i/o temàtiques que altrament no s'haurien llegit", d'acord amb l'enquesta de satisfacció:

- gairebé el 80% dels participants afirmen haver descobert lectures.
- els participants diuen que l'element de descobriment de temàtiques i autors ha estat un dels elements que més els ha agradat.

L'equip avaluador ha realitzat algunes **recomanacions** derivades del treball realitzat:

- Identificar noves vies d'accés del programa en col·lectius específics que permetin ampliar la població participant.
- Valorar la possibilitat de limitar els reptes de lectura de futures edicions als mesos de gener-juny i setembre-desembre i complementar els mesos centrals d'estiu amb altres fórmules de recomanacions de lectura.
- Involucrar el personal bibliotecari en la definició dels reptes i posar en valor l'especificitat del fons de les biblioteques.
- Incorporar millores en les aplicacions de gestió dels usuaris i l'enregistrament dels reptes.